

Fylkesmannen i Vestfold

Vestfold fylkeskommune
Utdanningsavdelingen
Svend Foynsgt. 9

3126 Tønsberg

Vår saksbehandler / telefon:
Kristine Palm
33372440

Vår referanse:
2008/6042
Arkivnr: 632.0

Vår dato:
23.12.2008

Rapport fra tilsyn med Vestfold fylkeskommune – Opplæring i kriminalomsorgen

Sammen med dette brevet sendes rapporten fra tilsynet med Vestfold fylkeskommunes opplæringsvirksomhet innenfor kriminalomsorgen.

Fylkesmannen har ved sin gjennomgang ikke avdekket forhold som er i strid med opplæringsloven eller forskrift til opplæringsloven.

Tilsynet er med dette avsluttet.

Med hilsen
Fylkesmannen i Vestfold

Kåre Hoel
utdanningsdirektør

Kristine Palm
seniorrådgiver

Tilsynsrapport

VESTFOLD FYLKESKOMMUNE (OPPLÆRING I KRIMINALOMSORGEN)

1. Innledning

I medhold av opplæringsloven § 14 – 1, jf delegasjonsbrev datert 2.3.2005 fra Utdanningsdirektoratet, skal Fylkesmannen føre tilsyn med at opplæringen i kriminalomsorgen drives i samsvar med opplæringsloven og tilhørende forskrifter.

Denne rapport er utarbeidet etter tilsyn med Vestfold fylkeskommune den 4.11.2008. Fylkesmannen var også i skolens lokaler i Larvik fengsel den 13.11.2008. Fred Burmann og Kristine Palm fra Fylkesmannen i Vestfold hadde intervjuer med utdanningsdirektør Øyvind Sørensen, rådgiver Erla Hrønn Jonsdottir, konstituert rektor Karianne Balchen, avdelingsleder Ingjerd Beate Nyhus Larsen, teamleder Hilde Borgir og kontaktlærer Magne Brekke. I tillegg hadde Fylkesmannen samtale med to av skolens elever. I forkant av intervjuene hadde Fylkesmannen foretatt en dokumentgjennomgang av tilsendte dokumenter.

Rapporten beskriver ikke de positive observasjoner som ble gjort, og den gir følgelig heller ikke uttrykk for Fylkesmannens fullstendige tilstandsvurdering av opplæringen i kriminalomsorgen i Vestfold.

Tema for tilsynet er opplæring innenfor kriminalomsorgen med særlig vekt på oppfyllelse av retten til grunn- og videregående skole, lokaler og læremidler, lærernes kompetanse, eksamen/vitnemål, og oppfyllelse av retten til spesialundervisning. Tilsynet skal kontrollere om skoleeier oppfylder lovens krav, og om fylkeskommunen har et forsvarlig system for å ta vare på dette, jf opplæringsloven § 13-10 andre ledd.

2. Organiseringen av fengselsundervisningen i Vestfold

Vestfold fylkeskommune organiserer fengselsundervisningen på følgende måte:

Fylkeskommunen er faglig og administrativt ansvarlig for opplæringen innenfor kriminalomsorgen. I Vestfold er det 7 fengsler. Opplæringen ivaretas av tre videregående skoler:

- Thor Heyerdahl videregående skole med ansvar for Larvik og Sandefjord fengsler.
- Færder videregående skole med ansvar for Berg og Sem fengsler, samt Oppfølgingsklassen.
- Horten videregående skole med ansvar for Horten, Bastøy og Hof fengsler.

Fylkesmannen hadde fokus på om opplæringen ble ivaretatt i henhold til lov og regelverk for de innsatte ved Larvik fengsel.

Larvik fengsel er et fengsel for unge førstegangssonere med relativt kort soningstid. Det ble opplyst at gjennomsnittlig soningstid i Larvik fengsel er på mellom en til tre måneder. Fylkeskommunen har som mål at det i fengselet skal drives systematisk kartlegging av elevenes opplærings- og tilretteleggingsbehov. Skolen skal gi rådgivning og yrkesveiledning til alle innsatte.

Det er videre presisert at realkompetansevurdering skal benyttes for å kunne tilby riktig og realistisk opplegg til den enkelte. Det skal tilrettelegges for undervisning av rettighetslever i basisfagene, data og et utvalg yrkesfag.

3. Retten til opplæring

1. Lovens regler

Det følger av opplæringslova § 3-1 at ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, etter søknad har rett til tre års heltids videregående opplæring. Det følger videre av bestemmelsen at elever, lærlinger og lærekandidater har rett til opplæring i samsvar med denne loven og tilhørende forskrifter.

Det følger av opplæringsloven § 4a-1 at de som er over opplæringspliktig alder, og som trenger grunnskoleopplæring, har rett til slik opplæring, så langt de ikke har rett til videregående opplæring etter § 3-1.

Voksne som har fullført grunnskolen eller tilsvarende, men som ikke har fullført videregående opplæring, har etter søknad rett til videregående opplæring, jf opplæringslova § 4a-3. Voksne som er tatt inn til videregående opplæring, har rett til å fullføre opplæringsløpet. Dette gjelder selv om de ikke har rett til videregående opplæring etter første leddet.

Voksne som har rett til videregående opplæring har rett til vurdering av realkompetansen sin og rett til kompetansebevis.

Fylkeskommunen må sørge for nødvendig informasjon om de reglene som skal gjelde ved inntak til de videregående skolene og ved formidling av lærlinger og lærekandidater til bedrifter, jf forskrift til opplæringslova § 6-3.

Vedtak om inntak til videregående opplæring er enkeltvedtak og kan påklages i samsvar med forutsetningene i opplæringslova § 15-2 og forvaltningslova kapittel VI, jf forskrift til opplæringslova § 6-6.

Fylkeskommunen har plikt til å sørge for at voksne søkere med rett til videregående opplæring etter § 4A-3 får kartlagt og vurdert realkompetansen sin, slik at denne kompetansen kan danne grunnlag for søknad om inntak, jf. § 6-10, § 6-22 og § 6-23. Kartlegginga og vurderinga av realkompetansen skal oppsummerast skriftlig, jf forskrift til opplæringsloven § 6-27.

2. Kommentarer til lovreglene

Inntak til grunnskoleopplæring, videregående opplæring og opplæring etter § 4A-1 og 4A-3 er enkeltvedtak etter forvaltningslova. Dette stiller krav både til delegering, saksbehandling og til utforming av enkeltvedtak, jf forvaltningslova kapittel V.

3. Fylkesmannens observasjoner

De innsatte får informasjon om retten til opplæring og skolens opplæringstilbud av den innsattes kontaktbetjent. Rådgiver eller kontaktlærer har den første samtalen med den innsatte. De innsatte testes i matematikk, norsk og engelsk. Alle rettighetslever får et tilbud. Likevel velger

flesteparten av de innsatte å delta i ikke kompetansegivende kurs. Eksempler på de meste populære kursene er datakortet og teoriprøven til bil. Årsaken til dette er flere, men det legges vekt på at de fleste innsatte har kortvarige dommer, og flere ønsker derfor ikke å ta av retten sin i den perioden de er i fengsel. I tillegg kommer de fleste av de innsatte fra andre fylker enn Vestfold, og de ønsker derfor ikke å bli tatt inn som elever på Thor Heyerdahl videregående skole. Andre igjen mangler grunnleggende ferdigheter, og det blir derfor fokusert på å gi dem opplæring innenfor disse ferdighetene, i tillegg til botrening og lignende.

For de innsatte som ønsker det kan skolen tilby teoriopplæring innenfor de aller fleste yrkesfaglige retninger. Den kompetansen lærerne ved fengselet ikke har, kan kjøpes inn fra Thor Heyerdahl videregående skole.

Skolen har ikke et undervisningstilbud om sommeren i de ordinære fagene. Dette begrunnes bl.a. i ferieavvikling og at noen velger å sone nettopp om sommeren for å kunne følge opplæring i ordinær skole. Dette gjelder særlig innsatte med korte dommer. Det tilbys likevel kurs gjennom sommeren, bl.a. gourmetkurs (med vitnemål), båtførerbevis (med eksamen), og jobbsøkerkurs.

Flere av skolens ansatte har kompetanse til å foreta realkompetansevurderinger av de innsatte. Dersom den innsatte skal realkompetansevurderes på et område der skolens ansatte ikke kan realkompetansevurdere eleven, kjøper fylkeskommunen inn tjenesten fra Tønsberg ressurs.

4. Retten til spesialundervisning

1. Lovens regler

Det følger av opplæringslova § 5-1 at elever i grunnskole og videregående opplæring som ikke har eller som ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning.

Det følger videre av opplæringslova § 4a-2 at voksne som ikke har eller ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet for voksne, har rett til spesialundervisning.

2. Fylkesmannens observasjoner

Vestfold fylkeskommune ved Larvik fengsel hadde ingen elever som mottar spesialundervisning, og hadde heller ingen eksempler på elever som hadde mottatt spesialundervisning tidligere. Dette ble begrunnet med at alle elevene mottok tilpasset opplæring innenfor rammene av den ordinære undervisningen. En anser derfor ikke at det ville er et reelt behov for spesialundervisning. Fylkesmannen har etter dette ikke noe grunnlag for å avgjøre hvorvidt rettighetene til spesialundervisning ivaretas, og om saksbehandlingsreglene i forbindelse med dette følges.

5. Observasjoner knyttet til § 13-10

1. Lovens regler

Det følger av opplæringslova § 13-10 andre ledd at skoleeier skal ha et forsvarlig system for vurdering av om kravene i lover og forskrifter overholdes.

2. Kommentarer til lovreglene

Skoleeier står i utgangspunktet fritt til å utforme sitt eget system, men at et forsvarlig system skal være egnet til å avdekke mangler i forhold til regelverket, og at det skal sikre adekvate oppfølgingstiltak. Systemet skal etableres i det form og omfang som er nødvendig på bakgrunn av lokale forhold, risikovurderinger og organisering. Systemet skal kunne dokumenteres skriftlig.

3. Fylkesmannens observasjoner

Fylkesmannen har fått tilsendt kopi av mange dokumenter som kan sies å inngå i fylkeskommunens system i henhold til § 13-10. Av disse kan bl.a. nevnes organisasjonskart, delegasjonsreglement, økonomiplan/budsjett, skoleeiers plan for opplæring innenfor kriminalomsorgen i Vestfold. I tillegg er det redegjort for fylkeskommunens rapporteringsrutiner, møtepunkter med de ansvarlige skolene og andre samarbeidspartnere innenfor dette området med videre.

Når det gjelder delegasjonsreglementet er det ikke sagt noe spesielt om myndighetsfordeling knyttet til opplæring i kriminalomsorgen. Det er forutsatt at de alminnelige reglene for myndighets- og vedtakskompetanse innenfor opplæringslovens område også gjelder for de vedtak og beslutninger som fattes generelt. Det betyr at det er den skolen som har hovedansvaret for opplæringen i det enkelte fengsel, har de samme rettigheter og plikter i forhold til opplæringen i fengselet som de har i forhold til den opplæringen som skjer ellers.

6. Fylkesmannens vurdering

Tilsynet fokuserte på å få en generell oversikt over hvordan Vestfold fylkeskommune innrettet og organiserte sin virksomhet på dette området. Det samlede inntrykk er at fylkeskommunens organisering av fengselsundervisningen og fastsatte systemer og rutiner fungerer med tanke på å informere, kartlegge og tilby elever med rett til opplæring et tilbud.

Fylkesmannen har ved sin generelle gjennomgang ikke avdekket forhold som er i strid med opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven.

Fylkesmannen oppfordrer likevel Vestfold fylkeskommunen til å vurdere om større deler av den opplæring som gis i Larvik fengsel kan inngå som en del av et ordinært opplæringstilbud, eller gi grunnlag for delkompetansebevis.

For Fylkesmannen i Vestfold
Tønsberg 23.12.2008

Fred Burmann
seniorrådgiver

Kristine Palm
seniorrådgiver

